

УДК 316.35

doi: 10.15421/171723

Соціальне партнерство в наданні соціальних послуг населенню: світовий досвід і перспективи для України

I.B. Мещан

igormeshan@i.ua

*Запорізький національний технічний університет,
69000, Запоріжжя, вул. Жуковського, 64*

Соціальне партнерство розглядається як безперервний процес взаємовигідної співпраці, що постійно розвивається між державою, бізнесом і некомерційними організаціями; набуває особливого значення в соціальній сфері, в системі соціального захисту і соціального обслуговування населення. Досліджена сучасна система закладів соціального обслуговування в Україні передбачає функціонування як державних, так і недержавних комерційних і некомерційних соціальних служб і організацій соціального обслуговування, що свідчить про багатосуб'єктність в управлінні системою таких закладів. Проаналізовано надання соціальних послуг у розвинутих соціальних державах з різними моделями соціальної політики, що свідчить про розвиток соціального партнерства як формування конструктивної взаємодії трьох секторів суспільства на рівні окремих територій, громад. Доведено, що в світовій практиці існують два основні способи підтримки державою сфери виробництва соціально значущих послуг: фінансування (субсидування) і непряма підтримка. Визначено, що в умовах децентралізації влади і створення об'єднаних територіальних громад в Україні, соціальне партнерство в наданні соціальних послуг набуває особливого значення, що передбачає формування нової стратегії соціальної політики (в сторону її поступової лібералізації) і зменшення ролі держави в соціальному забезпеченні.

Ключові слова: соціальний захист; соціальне обслуговування; соціальні послуги; об'єднана територіальна громада.

Social partnership in the provision of social services to the population: international experience and perspectives for Ukraine

I.V. Meschan

igormeshan@i.ua

*Zaporizhzhya national technical university,
64, Zhukovskogo St., Zaporozhye, 69000, Ukraine*

Social partnership is understood as a continuous and constantly developing process of the mutually beneficial collaboration between the state, business and non-commercial organizations; it is becoming significantly important in the social sphere, in the system of social defence and social services' provision to the population. The modern system of the social service institutions in Ukraine has been studied. It foresees the functioning of both governmental and non-governmental commercial and non-commercial social services and organizations of the social service. This demonstrates the multi-identity in the management system of such institutions. The provision of social services in the developed social states with different models of social policy has been analysed. It testifies the development of the social partnership as the basis for the creation of structural co-operation between three sectors of society at the level of separate territories, communities. It has been proven that in the world practice there are two basic methods of the governmental support to the sphere of the socially important services production: financing (subsidizing) and indirect support. It has been found that in conditions of the power decentralization and the creation of the united territorial communities in Ukraine, the social partnership in the sphere of the social services' provision becomes especially important. This supposes the formation of the new strategy of social policy (toward its gradual liberalization) and reduction of the role of the state in social insurance.

Keywords: social defence; social service; social services; united territorial community

Цитування даної статті: Мещан I.B. Соціальне партнерство в наданні соціальних послуг населенню: світовий досвід і перспективи для України / I.B. Мещан // Науково-теоретичний альманах «Грани». – 2017. – Т. 20. – № 2(142). – С. 43-48.
Citation of this article: Meschan, I.V., 2017. Sotsialne partnerstvo v nadanni sotsialnykh posluh naselenniu: svitovyi dosvid i perspektyvy dlia Ukrainy [Social partnership in the provision of social services to the population: international experience and perspectives for Ukraine]. Scientific and theoretical almanac «Grani» 20; 2(142), 43-48. doi:10.15421/171723 (in Ukrainian).

Peer-reviewed; approved and placed: 23.12.2016

Социальное партнерство в предоставлении социальных услуг населению: мировой опыт и перспективы для Украины

И.В. Мещан
igormeshan@i.ua

Запорожский национальный технический университет,
69000, Запорожье, ул. Жуковского, 64

Социальное партнерство рассматривается как непрерывный процесс взаимовыгодного сотрудничества, постоянно развивается, между государством, бизнесом и некоммерческими организациями; приобретает особое значение в социальной сфере, в системе социальной защиты и социального обслуживания населения. Исследована современная система учреждений социального обслуживания в Украине предусматривает функционирование как государственных, так и негосударственных коммерческих и некоммерческих социальных служб и организаций социального обслуживания, свидетельствует о многосубъектности в управлении системой таких заведений. Проанализированы предоставления социальных услуг в развитых социальных государствах с различными моделями социальной политики свидетельствуют о развитии социального партнерства как формирование конструктивного взаимодействия трех секторов общества на уровне отдельных территорий, общин. Доказано, что в мировой практике существуют два основных способа поддержки государством сферы производства социально значимых услуг: финансирование (субсидирование) и косвенная поддержка. Определено, что в условиях децентрализации власти и создание объединенных территориальных общин в Украине, социальное партнерство в предоставлении социальных услуг приобретает особое значение, предусматривает формирование новой стратегии социальной политики (в сторону ее постепенной либерализации) и уменьшение роли государства в социальном обеспечении.

Ключевые слова: социальная защита; социальное обслуживание; социальные услуги; объединенная территориальная община

Постановка проблеми. Створення ефективної системи соціального захисту населення в Україні є одним з пріоритетних завдань соціальної політики держави, що передбачає якісну перебудову системи соціального обслуговування населення відповідно до нових соціально-економічних викликів і потреб населення, що домінують. У цьому зв'язку особливої актуальності набуває проблема вивчення можливостей реалізації соціального партнерства в системі надання соціальних послуг на регіональному рівні, оскільки соціальна взаємодія, заснована на партнерській взаємодії суб'єктів соціального управління, здатна не тільки забезпечувати ефективне функціонування системи соціального обслуговування населення, а й адаптуватись до глобальних змін у соціальній сфері загалом. Особливе значення в цьому аспекті має аналіз світового досвіду впровадження соціального партнерства в соціальному обслуговуванні населення, що сприятиме розробленню ефективної моделі партнерської взаємодії держави, бізнесу і громадських організацій в системі соціального захисту.

Аналіз досліджень і публікацій. Питання міжсекторного соціального партнерства в соціальній сфері висвітлено в працях зарубіжних дослідників: С. Вадлока, П. Грінера, М. Джоргенсена, Л. Ерхарда, А. Ловкової, В. Міхєєва, М. Уорнера, В. Якимця та ін. Певні напрацювання в межах окресленої проблематики мають і вітчизняні науковці. Так, загальним проблемам формування та розвитку установ соціального обслуговування присвячені праці таких українських учених, як О. Безпалько, О. Іванова, І. Зверева, Т. Семигіна, І. Стеблянка, С. Харченко та ін. На різних аспектах соціального захисту й соціального обслуговування зосередили свої наукові розвідки О. Базилук, В. Бех, В. Бідак, В. Гошовська, В. Грушко, М. Лукашевич, О. Мачульська, Н. Мельник,

В. Скуратівський, Ю. Сурмін, М. Туленков, О. Яременко та ін. Досить плідно працюють у зазначеному науковому напрямі В. Жуков, О. Крутій, О. Мірошніченко, Д. Неліпа, Н. Ніжник, Л. Пашко, Н. Піроженко, Ю. Приймак, А. Сіленко та ін. Однак у спеціальній літературі недостатньо уваги приділено дослідженню можливостей впровадження соціального партнерства в систему надання соціальних послуг в умовах реформування системи соціального захисту в Україні, особливо на регіональному рівні.

Мета дослідження. Мета статті полягає в аналізі світового досвіду реалізації соціального партнерства в системі надання соціальних послуг і визначенні можливостей його впровадження в системі соціального обслуговування в Україні.

Виклад основного матеріалу. На сьогодні існує декілька наукових підходів до вивчення соціального партнерства. Наприклад, А.Ловкова вважає, що «міжсекторне партнерство є взаємовигідною співпрацею органів місцевого самоврядування, бізнесу і громадських організацій, що спрямована на підвищення якості життя місцевої громади і забезпечує синергетичний ефект від об'єднання ресурсів різних акторів і активізації раніше прихованих ресурсів місцевої громади» [7, с. 9]. Аксіологічний (ціннісний) підхід акцентується на ціннісних аспектах функціонування міжсекторного партнерства, що має в своїй основі системну теорію Т. Парсонса [9] про систему суспільства і домінуючу, і визначальну роль культурної системи в формуванні соціальної взаємодії. Модусний підхід до визначення сутності міжсекторного партнерства представлений у працях С.Іванова, який вважає, що соціальне партнерство є складним, полісуб'єктним соціокультурним явищем соціального життя, що обумовлене існуванням, діяльністю і взаємодією соціальних суб'єктів, які володіють певними

ціннісними орієнтаціями і виконують певні соціальні ролі [6].

Як інститут сучасного демократичного суспільства і принцип соціальної політики розглядає соціальне партнерство М. Туленков, визначаючи його як механізм пом'якшення соціальної напруженості, що виникає в суспільній системі, який здатний збалансувати соціальні протиріччя між різними соціальними прошарками, групами і державою, а також створити необхідні соціальні технології для розв'язання соціальних криз та забезпечити підтримку соціального розвитку [12, с. 23].

У зарубіжній літературі соціальне партнерство найчастіше трактується як співпраця між урядовими організаціями, корпораціями бізнесу і некомерційними організаціями, метою якого є досягнення стійкого розвитку території. Наприклад, М. Уорнер і П. Грінер пропонують наступне визначення соціального партнерства: союз між сторонами, що представляють уряд, бізнес, громадянське суспільство, в якому стратегічно об'єднуються ресурси і здібності кожної із сторін і яке засноване на принципах розділення ризиків, витрат і загальної вигоди [2, с. 30]. Одночасно в працях зарубіжних авторів про соціальне партнерство йдеться як про нову структуру суспільства, яка починає організовуватися і відповідати на соціальні проблеми і питання. Так, на думку М. Джоргенсена, міжсекторне соціальне партнерство в даний час просувається як безпрограшна модель високого потенціалу, в якій співпраця між трьома секторами суспільства збільшує можливості вирішення насущних проблем і робить важливий внесок у розвиток громадянського суспільства, а також вигідна іншим партнерам співпраці [13, с. 354-365].

Таким чином, соціальне партнерство розглядається як безперервний процес взаємовигідної співпраці, що постійно розвивається між державою, бізнесом, і некомерційними організаціями; набуває особливого значення в соціальній сфері, в системі соціального захисту і соціального обслуговування населення; виступає як суттєвий принцип державної соціальної політики на основі соціальної справедливості і солідарності.

Сучасні науковці розглядають соціальне обслуговування у вузькому і широкому значеннях. Наприклад, М.Буянова, відстоюючи юридично-правовий підхід, розглядає його як складову системи соціального забезпечення, основною функцією якого є надання переважно матеріальних послуг з метою запобігання або зниження негативних соціальних ризиків. У широкому значенні соціальне обслуговування охоплює собою всі інші, крім грошових виплат, види соціальних послуг [1, с. 16-18]. Актуальним також є інший підхід (Б. Сташків), в якому соціальне обслуговування визначається через процесуальний аспект, тобто як діяльність закладів соціального захисту з метою надання соціальних послуг особам та їх сім'ям, які перебувають у складних життєвих обставинах [11, с. 77].

К. Дубич зазначає, що соціальне обслуговування є формою надання соціальних послуг визначаючи,

що система надання соціальних послуг, це складна, відкрита соціально-економічна система, яка складається з сукупності державних органів і недержавних організацій, діяльність яких спрямована на надання соціальних послуг особам, окремим соціальним групам, які перебувають у складних життєвих обставинах, не можуть самостійно їх подолати та потребують сторонньої допомоги [3].

Згідно із Законом України «Про соціальні послуги» під соціальним обслуговуванням розуміють систему соціальних заходів, яка передбачає сприяння, підтримку і послуги, що надають соціальні служби окремим особам чи групам населення для подолання або пом'якшення життєвих труднощів, підтримки їх соціального статусу та повноцінної життєдіяльності [5]. Причому соціальні послуги як основна категорія, що пояснює зміст соціального обслуговування і його мету, визначаються як комплекс правових, економічних, психологічних, освітніх, медичних, реабілітаційних та інших заходів, спрямованих на окремі соціальні групи чи індивідів, які перебувають у складних життєвих обставинах та потребують сторонньої допомоги. Отже, система соціального обслуговування виступає: 1) як об'єктивно існуюча форма соціальної допомоги; 2) як соціальна практика і соціальна взаємодія соціальних суб'єктів, які регулюються встановленими правилами і наявністю ресурсів; 3) як складова системи соціального захисту населення; 4) діяльність соціальних служб з надання соціальних послуг людям, які опинилися в складних життєвих обставинах, що виконує функції інтеграції, адаптації, соціалізації і соціального захисту в суспільстві.

Розглянемо досвід деяких країн світу з різними моделями соціальної політики в реалізації соціального партнерства в наданні соціальних послуг населенню (взаємодії громадських організацій (НДО), держави і бізнесу в соціальному обслуговуванні).

Наприклад, в США (ліберальна модель соціальної політики і соціального обслуговування), у зв'язку з відсутністю державних соціальних послуг як таких, НДО завжди грали важливу роль у вирішенні соціальних проблем. Ще в 1935 році був прийнятий закон, що дозволяє відраховувати суми добродійних пожертвувань з бази оподаткування корпорацій. Цей закон створив умови для партнерства між бізнесом і НДО. Система державного фінансування соціальних послуг, що надаються населенню через НДО, була введена в США тільки в 70-і роки минулого століття [10, с. 11].

Американська модель фінансування проєктів локальних організацій заснована на перерахуванні коштів, що надходять від комерційних структур, фондів, приватних осіб, НДО і з інших джерел на потреби місцевої громади (до комунальних фондів). Комунальний фонд – це приклад інституційної взаємодії і соціального партнерства трьох секторів (державна, бізнес, НДО). Основними елементами комунального фонду є: ефективна система збору пожертвувань від мешканців, підприємців, місцевого співтовариства, уряду і добродійних фондів; базовий інвестиційний фонд, що дозволяє одержувати кошти від внесків на операційні потреби; відкри-

та система управління, в яку входять представники трьох секторів [10, с. 11-12]. Система державного соціального забезпечення в Швеції (соціально-демократична модель соціальної політики) знаходиться на високому рівні, тому НДО відіграють там достатньо обмежену роль. В більшості випадків це допоміжні послуги на додаток до послуг в рамках державної системи соціального обслуговування. НДО займаються також підтримкою інвалідів; надають послуги сім'ям, які вже відмовилися або можуть відмовитися від своєї дитини, віддавши її на виховання до спеціальної установи. Більшість добровільних організацій, що надають соціальні послуги в Швеції, працюють за кордоном, хоча у них є і місцеві філіали. Але місцева громада відіграє значну роль в управлінні державними закладами соціального обслуговування, виконуючи консультативну і контролюючу функції.

У Фінляндії (корпоративістська модель соціальної політики) тісна співпраця всіх рівнів влади з НДО склалася без встановлення на законодавчому рівні. НДО надають широкий комплекс послуг: від утримання центрів денного перебування до допомоги вдома. Деякі види послуг, як, наприклад, послуги притулків, практично повністю знаходяться у віданні НДО. У Фінляндії в даний час близько 75% послуг з соціального забезпечення надають муніципалітети, а 25% – приватні організації і установи [8, с. 24-47].

На більшій частині території Німеччини (корпоративістська модель соціальної політики) місцеві органи влади починають займатися вирішенням тієї або іншої соціальної проблеми тільки тоді, коли використані і не принесли результату всі можливі способи, включаючи залучення НДО як постачальника соціальних послуг. Органи управління не мають права створювати організацію для надання тієї або іншої послуги, якщо це в силах зробити добровільні організації. Проте влада може запропонувати НДО створити відповідну установу або службу. При цьому фінансування процесу добровільного надання послуг здійснюватиметься з державного бюджету [258]. Важливу роль у соціальному обслуговуванні громадян в Німеччині відіграють добровільні об'єднання, в першу чергу Німецький Червоний Хрест і церковні добродійні союзи, які здійснюють догляд за хворими, похилими людьми і інвалідами, надають їм соціальну і медичну допомогу.

У Великій Британії (ліберальна модель соціальної політики) соціальні послуги надають НДО, комерційні підприємства, державні установи, тобто створена змішана система соціального обслуговування. НДО беруть участь в створенні будинків-інтернатів для молодих громадян і інвалідів [10, с. 29].

Таким чином, в світовій практиці існують два основні способи підтримки державою сфери виробництва соціально значущих послуг: фінансування (субсидування) і непряма підтримка. У першому випадку держава формує замовлення на надання соціальних послуг, що фінансуються з бюджету, надає гранти НДО або фінансує безпосередньо споживача через надання ваучерів. При цьому недержавні постачальники самостійно привертають додаткові засоби за рахунок оплати послуг споживачами або пожерт-

вувань для фінансування тієї частини соціально значущих благ, які не фінансуються з бюджету, що дозволяє економити бюджетні кошти.

Отже, на основі аналізу досвіду розвинутих соціальних держав з розбудови соціального партнерства в системі надання соціальних послуг можна зробити певні висновки.

По-перше, соціальне партнерство є поширеним інструментом управління в системі соціального обслуговування розвинутих країн світу, моделі якого відрізняються провідною роллю держави і приватного сектора в соціальній сфері (в залежності від моделі соціальної політики).

По-друге, особливого розвитку набула система закладів соціального обслуговування на рівні територіальної громади, яка охоплює максимальну кількість потенційних споживачів соціальних послуг, залучаючи до співпраці недержавні комерційні і некомерційні організації. Роль НДО в соціальному обслуговуванні й управлінні закладами з надання соціальних послуг досить значна, що сприяє підвищенню якості соціальних послуг, їх доступності і відповідності потребам громади відповідно принципу територіальності.

Третє, роль держави (державних і місцевих органів влади) в управлінні закладами соціального обслуговування змінюється від патерналізму (централізоване управління і бюджетне фінансування) до партнерської взаємодії з приватним сектором і організаціями громадянського суспільства (децентралізація управління і фінансування у вигляді субсидій, грантів, благодійних коштів, податкових пільг тощо), причому державі відводиться організаційна (створення умов для соціального партнерства) і контролююча (якість надання послуг) функції.

І четверте, посилюється тенденція створення приватних або державно-приватних закладів з надання соціальних послуг.

Таким чином, проведений аналіз надання соціальних послуг у розвинутих соціальних державах з різними моделями соціальної політики свідчить про розвиток соціального партнерства як формування конструктивної взаємодії трьох секторів суспільства: держава, бізнес, інституції громадянського суспільства, територіальна громада через наступні напрямки: 1) децентралізація соціальних послуг; 2) розвиток мережі територіальних центрів соціального обслуговування і соціальних служб, що підвищує рівень доступності соціальних послуг; 3) залучення громадських, приватних і благодійних організацій на конкурсних засадах до надання соціальних послуг населенню; 4) підвищення доступності і відкритості інформації щодо діяльності закладів соціального обслуговування в конкретній територіальній громаді.

Система соціального обслуговування в Україні представлена мережею закладів і установ, які здійснюють соціальні заходи, спрямовані на сприяння, підтримку і соціальні послуги окремим особам чи групам населення для подолання або пом'якшення життєвих труднощів, підтримки їх соціального статусу та повноцінної життєдіяльності. Сучасна система закладів соціального обслуговування в Україні передбачає функціонування як державних, так і недержав-

них комерційних і некомерційних соціальних служб і організацій соціального обслуговування, що свідчить про багатосуб'єктність в управлінні системою таких закладів. До таких соціальних суб'єктів треба віднести державу і державні органи влади, органи місцевого самоврядування, інститути громадянського суспільства, соціальні програми, соціальні проекти і благодійні фонди, що фінансуються бізнес-структурами. Очевидно, що ефективність функціонування закладів соціального обслуговування залежить від скоординованої взаємодії усіх соціальних суб'єктів, яка може відбуватися на основі механізмів соціального партнерства.

У сучасних умовах децентралізації влади і створення об'єднаних територіальних громад [4], соціальне партнерство в наданні соціальних послуг набуває особливого значення (це, як свідчить зарубіжний досвід, найбільш ефективний механізм надання соціальних послуг), що передбачає формування нової стратегії соціальної політики (в сторону її поступової лібералізації) і зменшення ролі держави в соціальному забезпеченні. В свою чергу, децентралізація системи соціального обслуговування передбачає створення багатосуб'єктної системи надання соціальних послуг. Тобто, соціальне партнерство в наданні соціальних послуг на рівні об'єднаної територіальної громади передбачає взаємодію таких соціальних суб'єктів: 1) департамент соціального захисту; 2) органи місцевого самоврядування (об'єднаної територіальної громади); 3) заклади соціального обслуговування населення; 4) громадські організації і благодійні фонди; 5) грантодавці; 6) групи самоорганізації в громаді; 6) бізнес-структури і комерційні організації. Консенсус-орієнтована взаємодія цих соціальних суб'єктів може

виступати в таких формах соціального партнерства в наданні соціальних послуг, як: соціальне замовлення; соціальний проект (конкурс проектів, програм, розроблених громадськими об'єднаннями, на реалізацію яких надається фінансова підтримка); соціальний діалог (інформаційно-комунікативна взаємодія, громадські слухання); соціальний (громадський) контроль (суспільна рада, наглядова рада, суспільна експертиза); соціальний моніторинг (відстеження і оцінка якості соціальних послуг, виявлення актуальних потреб населення в соціальних послугах).

Висновки. Отже, аналіз світового досвіду впровадження соціального партнерства в систему надання соціальних послуг вказує на те, що в сучасних умовах реформування і модернізації системи соціального захисту в Україні саме взаємодія всіх секторів суспільства сприятиме підвищенню якості і доступності соціального обслуговування населення. Основними умовами, які сприятимуть позитивному соціальному ефекту від упровадження соціального партнерства в систему надання соціальних послуг є: 1) інституціоналізація соціального партнерства; 2) ефективна й скоординована інформаційно-комунікативна взаємодія суб'єктів соціального партнерства; 3) забезпечення реалізації принципів відкритості та доступності системи соціального обслуговування; 4) розвиток локальних інституцій громадянського суспільства; 5) сприяння самоорганізації територіальних громад для участі в соціальному управлінні установами системи надання соціальних послуг.

Перспективним напрямом подальших досліджень є розробка ефективних механізмів соціального партнерства в наданні соціальних послуг на рівні об'єднаних територіальних громад.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ:

1. Буянова М.О. Право социального обеспечения [Текст]: учебное пособие / Буянова М.О., Кобзева С.И., Кондратьева З.А. – 4-е изд., перераб. и доп. – М.: КНОРУС, 2013. – 480 с.
2. Галлямов Р.Р. Отечественные и зарубежные определения понятия «межсекторное социальное партнерство»: сравнительный анализ основных подходов [Текст] / Р.Р. Галлямов, Г.Д. Горбунова // Вестник ВЭГУ. – 2013. – № 1 (63). – С. 26-32.
3. Дубич К.В. Сучасна система надання соціальних послуг України [Електронний ресурс] / К.В. Дубич // Державне управління. – 2015. – № 3. – Режим доступу: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=821>.
4. Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» від 05.02.2015 р. № 157-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/157-19>.
5. Закон України «Про соціальні послуги» від 19.06.2003 р. № 966-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/966-15>.
6. Иванов С. А. Социальное партнерство как феномен цивилизации [Текст] / С. А. Иванов // Социальное партнерство. – 2006. – № 5. – С. 8–13.
7. Ловкова А.А. Взаимодействие органов местного самоуправления, общественных организаций и бизнеса как форма социального партнерства [Текст]: автореф. дисс. ... канд. социол. наук: спец. 23.00.02 «Политические институты, этнополитическая конфликтология, национальные и политические процессы и технологии (социологические науки)» / А.А. Ловкова. – Саратов, 2009. – 25 с.
8. Лоренц У. Социальная работа в различных системах социальной защиты [Текст] / Уолтер Лоренц // Социальная работа в изменяющейся Европе / У. Лоренц; Пер.с англ. А.В. Соловьев. – К.; Амстердам: Ассоциация психиатров Украины, 1997. – С. 24–47.
9. Парсонс Т. Структура социального действия [Текст] / Т. Парсонс. – М.: Академический Проект, 2000. – 880 с.
10. Социальный заказ как инструмент социальной политики [Текст]. – Минск: Представительство ООН/ПРООН в Республике Беларусь, 2009. – 64 с.
11. Сташків Б.І. Соціальне обслуговування у системі соціального забезпечення: правові питання [Текст] / Б.І. Сташків // Право України. – 2005. – № 1. – С. 76–79.
12. Туленков М.В. Соціальна політика в Україні: шляхи формування та реалізації [Текст]: Навч.-метод. розробка / М.В. Туленков. – К.: ІПК ДСЗУ, 2007. – 34 с.
13. Jorgensen M. Evaluating cross-sectoral partnerships [Text] / M. Jorgensen // Working paper presented at the conference «Public-private partnerships in the post WSSD context». – Copenhagen Business School, 2006. – P. 354-365.

REFERENCES:

1. Bujanova, M.O., 2013. Pravo social'nogo obespechenija: uchebnoe posobie [The right of social provision]. KNORUS, Moscow, 480 (in Russian).
2. Galljamov R.R. 2013. Otechestvennye i zarubezhnye opredelenija ponjatija «mezhspektornoe social'noe partnerstvo»: sravnitel'nyj analiz osnovnyh podhodov. [Domestic and foreign concepts definitions «intersectional social partnership»: comparative analysis of major approaches]. Vestnik VJeGU 1(63), 26-32 (in Russian).
3. Dubych, K.V., 2015. Suchasna systema nadannia sotsialnykh posluh Ukrainy [The modern system of social services in Ukraine]. Derzhavne upravlinnja. 3. Access: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=821> (in Ukraine)
4. Zakon Ukrainy «Pro dobrovolne obiednannia terytorialnykh hromad» vid 05.02.2015 r. № 157-VIII [The Law of Ukraine «On voluntary association of communities from 02.05.2015 № 157-VIII]. Vidomosti Verhovnoï Radi Ukraïni 13. Access: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/157-19> (in Ukraine)
5. Zakon Ukrainy «Pro sotsialni posluhy» vid 19.06.2003 r. № 966-IV [The Law of Ukraine «On Social Services from 19.06.2003. Number 966-IV]. Vidomosti Verhovnoï Radi Ukraïni 45. Access: : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=966-15> (in Ukraine)
6. Ivanov, S. A., 2006 Social'noe partnerstvo kak fenomen civilizacii [Social partnership as a phenomenon of civilization]. Social'noe partnerstvo 5, 8–13. (in Russian)
7. Lovkova, A.A., 2009. Vzaimodeystvie organov mestnogo samoupravleniya, obschestvennykh organizatsiy i biznesa kak forma sotsial'nogo partnerstva [Interaction of local self-government bodies, public organizations and business as a form of social partnership]. Saratov, 25 (in Russian).
8. Lorenc, U., 1997. Social'naja rabota v razlichnykh sistemah social'noj zashchity [Social work in the various systems of social protection]. Social'naja rabota v izmenjajushhejsja Evrope, 24–47. Asotsiatsiia psykhiatriv Ukrainy, Kiev; Amsterdam (in Russian).
9. Parsons, T., 2000. Struktura social'nogo dejstvija [Structure of social action]. Akademicheskij Proekt, Moscow, 880 (in Russian).
10. Social'nyj zakaz kak instrument social'noj polityki [Social order as an instrument of social policy]. 2009. Predstavitelstvo OON/PROON v Respublike Belarus, Minsk, 64 (in Russian).
11. Stashkiv, B.I., 2005. Sotsialne obsluhovuvannia u systemi sotsialnoho zabezpechennia: pravovi pytannia [Social services in social benefits: legal issues]. Pravo Ukrainy 1, 76–79 (in Ukraine)
12. Tulenkov, M.V., 2007. Sotsialna polityka v Ukraini: shliakhy formuvannia ta realizatsii [Social policy in Ukraine: ways of formation and realization]. IPK DSZU, Kiev, 34 (in Russian).
13. Jorgensen, M., 2006 Evaluating cross-sectoral partnerships. Copenhagen, 354-365 (in English).